

ORZECZNICTWO APELACJI WROCLAWSKIEJ

BIULETYN SĄDU APELACYJNEGO WE WROCLAWIU

ROK MMXVII

NR 1 (41)

R e d a k c j a i o p r a c o w a n i e :

Przewodniczący II Wydziału Karnego
Sędzia Sądu Apelacyjnego
W o j c i e c h K o c i u b i ń s k i

Sędzia Sądu Rejonowego w Złotoryi
asystent w Katedrze Postępowania Karnego na WPAiE
Uniwersytetu Wrocławskiego
K a z i m i e r z J . L e ż a k

P r o j e k t o k ł a d k i :

Kazimierz J. Leżak

S k ł a d i ł a m a n i e k o m p u t e r o w e

Kazimierz J. Leżak

S ą d A p e l a c y j n y w e W r o c ł a w i u

ul. Energetyczna 4, 53-311 Wrocław

tel. (71) 798 77 77, 798 77 82

fax (71) 798 77 84

e-mail: biuletyn@wroclaw.sa.gov.pl

www: <http://www.wroclaw.sa.gov.pl>

I S S N 1 8 9 7 - 6 0 2 6

SPIS TREŚCI

ZESTAWIENIE ARTYKUŁÓW	4
PRAWO CYWILNE	5
PRAWO CYWILNE MATERIALNE	5
KODEKS CYWILNY	5
354. Wyrok SA we Wrocławiu z 9 września 2016 r. (sygn. akt I ACa 914/16).....	5
355. Wyrok SA we Wrocławiu z 3 listopada 2016 r. (sygn. akt I ACa 1276/16).....	13
PRAWO CYWILNE PROCESOWE	18
KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO	18
356. Wyrok SA we Wrocławiu z 25 maja 2016 r. (sygn. akt I ACa 433/16).....	18
PRAWO KARNE	26
PRAWO KARNE MATERIALNE	26
Zbieg przestępstw oraz łączenie kar i środków karnych	26
357. Postanowienie SA we Wrocławiu z 7 lutego 2017 r. (sygn. akt II Akz 491/16).....	26
358. Postanowienie SA we Wrocławiu z 2 grudnia 2016 r. (sygn. akt II AKz 440/16) ...	30

ZESTAWIENIE ARTYKUŁÓW

prawo cywilne

art. 117 § 2 k.c.	18
art. 123 § 1 k.c.	18
art. 124 k.c.	18
art. 991 k.c.	13
art. 992 § 1 k.c.	13
art. 993 k.c.	5
art. 995 k.c.	13
art. 996 k.c.	5
art. 13 § 2 k.p.c.	18
art. 203 § 2 k.p.c.	18
art. 825 pkt 1 k.p.c.	18

prawo karne

art. 85 § 2 k.k.	26
art. 85 § 3 k.k.	30

P R A W O C Y W I L N E

P R A W O C Y W I L N E M A T E R I A L N E K O D E K S C Y W I L N Y

354.

Art. 993 k.c., art. 996 k.c.

Wyrok SA we Wrocławiu z 9 września 2016 r. (sygn. akt I ACa 914/16)

Sąd orzekający w sprawie o zapłatę zachowku ma obowiązek samodzielnego ustalenia składu i wartości spadku na potrzeby ustalenia zachowku. Dotyczy to nie tylko sytuacji gdy w skład spadku wchodzi udział spadkodawcy w majątku dorobkowym, ale także sytuacji nakładów z majątku dorobkowego małżonków, na majątek osobisty jednego z nich. W ramach swej kognicji w procesie o zachówek sąd samodzielnie rozstrzyga wszystkie zagadnienia prawne niezbędne do rozstrzygnięcia procesu, jako o przesłankach prejudycjalnych.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu I Wydział Cywilny po rozpoznaniu 9 września 2016 r. we Wrocławiu na rozprawie sprawy z powództwa L. S. (1) przeciwko Z. B. o zapłatę na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego we W. z 9 marca 2016 r. sygn. akt I C 1500/11 *uchylił zaskarżony wyrok w punktach I, III i IV i sprawę w tym zakresie przekazuje Sądowi Okręgowemu we W. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.*

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 9 marca 2016 r. Sąd Okręgowy we W. zasądził od pozwanego Z. B. na rzecz powoda L. S. (1) 59.844,17 zł z ustawowymi odsetkami od 9.03.2016 r., a dalej idące powództwo oddalił i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd ten ustalił, że 9 lutego 2009 r. zmarła L. S. (2), pozostająca w chwili śmierci w związku małżeńskim z powodem L. S. (1). Spadek po niej na podstawie testamentu własnoręcznego z 2008 roku nabył jej brat - pozwany Z. B. w całości wprost.

W skład spadku wchodziło mieszkanie przy ul. (...), należące do majątku odrębnego spadkodawczyni. Rynkowa wartość tej nieruchomości lokalowej – według stanu na dzień otwarcia spadku a cen obecnych – oszacowana na podstawie analizy rynku nieruchomości podobnych oraz na podstawie obliczeń wykonanych według procedury odpowiadającej metodzie korygowania ceny średniej wynosi 258.000 zł.

Pozwany w latach 80-tych ubiegłego wieku wyjechał do Niemiec, gdzie znalazł zatrudnienie i zamieszkał na stałe. W związku z wyjazdem pozwany przekazał spadkodawczyni oraz powodowi (ówczesnie nieformalnemu partnerowi spadkodawczyni) przedwojenne meble będące częścią spadku po rodzicach spadkodawczyni i pozwanego. Obecnie meble te znajdują się w domu powoda w W.

Powód i spadkodawczyni związek małżeński zawarli w 1998 r. Spadkodawczyni miała w tym czasie 64 lata, a powód był 5 lat młodszy. Spadkodawczyni pracowała jako lekarz medycyny pracy. Również po przejściu na emeryturę pozwana dorabiała przyjmując pacjentów przy ul. (...) we W.. Podczas pobytu we W. spadkodawczyni mieszkała w swoim lokalu przy ul. (...), w którym w przeszłości wychowywała się razem ze swoim bratem (pозwanym). Był to lokal komunalny, który został następnie wykupiony przez powódkę, jeszcze przed zawarciem przez nią związku małżeńskiego z powodem. Spadkodawczyni w ostatnich latach życia systematycznie wynajmowała osobom trzecim jeden pokój w tym trójpokojowym lokalu. Natomiast powód był właścicielem domu mieszkalnego położonego w W. i od lat 70-tych ubiegłego wieku prowadził działalność gospodarczą (zakład kamieniarski - produkcja nagrobków).

Jeszcze przed zawarciem związku małżeńskiego powód nabył w drodze przetargu działkę gruntową położoną w miejscowości W., zabudowaną zniszczonym domem mieszkalnym oraz dalszymi zabudowaniami gospodarczymi. Powód wykorzystywał tę działkę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, użytkując tam trak – maszynę przeznaczoną do przycinania kamiennych płyt. Nadto powód wybudował na działce dom mieszkalny (bądź też wyremontował i rozbudował istniejący dom). Nakłady na budowę

domu i dalsze prace na działce we W. o nieokreślonej wysokości były czynione przez powoda oraz spadkodawczynię z ich majątku wspólnego.

Spadkodawczyni sporządziła pisemne oświadczenie datowane na 12 kwietnia 2004 r., w którym wskazała, że nie rości sobie żadnych praw w stosunku do posesji we wsi W., który to majątek należy do powoda L. S. (1).

Po śmierci spadkodawczyni pomiędzy powodem a pozwanym doszło do sporu co do tego, komu przysługuje status spadkobiercy. Powód L. S. (1) powoływał się na sporządzony w formie aktu notarialnego testament z dnia 17 października 1991 r., na podstawie którego powód został powołany do całości spadku po L. B.. Jednakże Sąd Rejonowy dla W. prawomocnym postanowieniem z dnia 16 października 2009 r. ustalił, że spadek dziedziczył pozwany na podstawie zaginionego testamentu własnoręcznego z 2008 r., którego treść Sąd Rejonowy ustalił na podstawie zeznań świadków.

W treści własnoręcznego testamentu z 2008 r. spadkodawczyni wskazała, że mieszkanie po rodzicach ma zostać odziedziczone przez jej brata, pozwanego Z. B.. Spadkodawczyni wskazała nadto w treści testamentu, że „nie ma pretensji do niczego innego”, a „W. jest dla jej męża”.

W czasie trwania postępowania sądowego o stwierdzenie nabycia spadku lokal mieszkalny pozostawał we władaniu powoda L. S. (1). Klucze od mieszkania zostały wydane pozwanemu po ogłoszeniu postanowienia Sądu Okręgowego we W. z dnia 8 czerwca 2010 r. oddalającego apelację wnioskodawcy (tu powoda) L. S. (1) od postanowienia Sądu Rejonowego w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku.

W związku z korzystaniem z lokalu przez powoda, w okresie od śmierci spadkodawczyni do wydania mieszkania pozwanemu, pozwany zapłacił kwotę 1.028,68 zł za prąd, kwotę 204,16 zł za telefon oraz opłacił czynsz do Wspólnoty Mieszkaniowej w łącznej kwocie 2.422,99 zł.

Mieszkanie przy ul. (...) w momencie jego wydania pozwanemu było w bardzo złym stanie sanitarnym (brud, insekty, zepsute jedzenie w kuchni). W związku z tym pozwany był zmuszony do gruntownego sprzątnięcia lokalu przy pomocy osób trzecich.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

Powód jako mąż spadkodawczyni należy do kategorii osób uprawnionych do zachowku, a nie zaistniały żadne przesłanki skutkujące jego wyłączenie z żądania zapłaty zachowku. Nie potwierdziły się, w ocenie tego Sądu, okoliczności skutkujące uznaniem, że zachodzą przesłanki określone w art. 5 k.c.

Ustalając skład spadku Sąd I instancji uznał za bezsporne, że jego składnikiem jest lokal mieszkalny położony we W. przy ul. (...), który należało do majątku osobistego spadkodawczyni. Jego wartość to 258.000 zł, którą Sąd ten ustalił ją podstawie ostatecznej opinii biegłego sądowego.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego nie wynika, aby w skład spadku wchodziły dalsze aktywa.

Pozwany nie wykazał również istnienia dalszych przedmiotów ruchomych rzekomo zabranych przez powoda z mieszkania spadkodawczyni. Nie wykazał również, aby w skład spadku wchodził czynsz najmu pokoju w mieszkaniu przy ul. (...), który miałby być pobierany przez powoda.

Odnosząc się do podnoszonych przez pozwanego okoliczności związanych z poczynionymi przez spadkodawczynię nakładami z majątku wspólnego małżonków S. na majątek osobistych powoda, a konkretnie na nieruchomości położoną we W. i remontem dachu domu powoda w W., Sąd Okręgowy uznał, że żądanie to znajduje podstawę w przepisie art. 45 § 1 k.r.io. i mogą być one brane pod uwagę przez sąd w ramach postępowania o zapłatę zachowku. Jednakże w ocenie tego Sądu pozwany w żadnym zakresie nie wykazał, jaka jest wartość tych nakładów.

W szczególności nie wnosił o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości, który mógłby te nakłady wycenić, a podawana przez pozwanego kwota 150.000 zł nie znajduje oparcia w zaoferowanym przez niego materiale dowodowym. Poza tym spadkodawczyni zrzekła się swoich roszczeń do powoda z tego tytułu w pisemnym oświadczeniu z 12.04.2008 r., a świadkowie potwierdzili, że taka też była jej wola wynikająca z testamentu. Tego rodzaju czynność prawna jest dopuszczalna.

Natomiast za zasadne uznał Sąd Okręgowy roszczenie pozwanego o zwrot kosztów eksploatacyjnych związanych z korzystaniem przez powoda z lokalu przy ul. (...) w czasie, gdy był w jego władaniu, jest to łączna kwota 3.655,83 zł. Poza tym powód odpowiada za

zły stan sanitarny mieszkania, a co za tym idzie za koszty doprowadzenia go do stanu używalności w wysokości 1.000 zł.

Ostatecznie Sąd Okręgowy dokonał obliczenia należnego powodowi zachowku przyjmując, że jako uprawniony do spadku w połowie powinien otrzymać 64.500 zł ($\frac{1}{2} \times \frac{1}{2}$ z 258.000 zł), a od kwoty tej należało potrącić łącznie 4.655,83 zł jako opisane wyżej wierzytelności pozwanego, co dało kwotę 59.844,17 zł zasądzoną w punkcie I wyroku, z odsetkami od daty wyroku. Sąd I instancji zniósł koszty postępowania na podstawie art. 100 k.p.c.

Wyrok ten co do punktu I zaskarżył pozwany. W apelacji zarzucił:

- naruszenie prawa procesowego wskutek nierozpoznania istoty sprawy przez pominięcie niezbędnych ustaleń co do substratu zachowku z uwagi na niepełne ustalenie składu spadku, brak ustaleń co do uzyskanych przez powoda wartości majątkowych wynikających bądź z przyjęcia udziału spadkodawczyni w nakładach z majątku wspólnego na majątek osobisty powoda, bądź z darowizny tej wartości uczynionej przez spadkodawczynię na rzecz powoda; art. 227 i 232 zd. 1 k.p.c. przez nierozpoznanie wniosku dowodowego pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego; art. 5 k.p.c.; art. 567 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 684 kpc i art. 233 § 1 k.p.c.;
- naruszenie przepisów prawa materialnego a to art. 991 § 1 i § 2 k.c., art. 996 k.c. w zw. z art. 995 § 1 k.c. przez zaniechanie zaliczenia na należny powodowi zachówek wartości nakładów z majątku wspólnego na jego majątek osobisty.

Mając na uwadze powyższe zarzuty pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu we W.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja pozwanego jest uzasadniona. Trafne są wskazane w apelacji zarzuty naruszenia prawa procesowego z wyjątkiem zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. dotyczącym ustalenia wartości lokalu mieszkalnego we W. przy ul. (...).

Ma rację skarżący, że Sąd I instancji nie dokonał niezbędnych ustaleń co do substratu

zachowku, a to przez brak ustaleń co do uzyskanych przez powoda wartości majątkowych wynikających z przejęcia udziału spadkodawczyni w nakładach z majątku wspólnego na majątek osobisty powoda, będący w konsekwencji darowizną tej wartości uczynionej przez spadkodawcę na rzecz powoda.

Dotyczy to przede wszystkim ustalenia nakładów spadkodawczyni na nieruchomości położoną we W. stanowiącą osobisty majątek powoda. Sąd Okręgowy nie wykonał ciążącego na nim obowiązku ustalenia wartości tychże nakładów, nie tylko ignorując wyraźny wniosek dowodowy pozwanego (patrz kolejne pismo procesowe pozwanego z 30.04.2015 r. – k. 322 akt) czyli naruszając przepis art. 227 k.p.c., ale także obowiązku samodzielnego ustalenia składu i wartości spadku na potrzeby ustalania zachowku. Jest to reguła utrwalona w judykaturze – patrz uchwała SN z 17.05.1985 r., III CZP 69/84, OSNCP 1986/3/24, gdzie wyjaśniono, że w procesie o zachówek sąd samodzielnie rozstrzyga w ramach swej kognicji wszystkie zagadnienia prawne niezbędne dla rozstrzygnięcia procesu, jako o przesłankach prejudycjalnych. Dotyczy to nie tylko sytuacji, gdy w skład spadku wchodzi udział spadkodawcy w majątku dorobkowym, ale także sytuacji nakładów z majątku dorobkowego małżonków, na majątek osobisty jednego z nich.

Rzeczą Sądu I instancji było zatem ustalenie wielkości i wartości tych nakładów dokonanych przez spadkodawczynię na majątek osobisty powoda, czyli na nieruchomości położoną we W.. Należy podkreślić, że strony procesu tego faktu nie kwestionowały, wynika on także z dokumentów na piśmie.

Różnice dotyczyły wartości tych nakładów, bowiem powód je minimalizował, a pozwany twierdził, że w ramach inwestowania z majątku dorobkowego stanowiły połowę tychże nakładów, które spadkodawczyni z powodem poczyniła.

Uzasadniając orzeczenie w tej części Sąd Okręgowy, poza wspomnianym błędnym ustaleniem, że pozwany nie wnosił o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, wyraził pogląd, że skoro spadkodawczyni zrzekła się swoich roszczeń do powoda co do nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty męża, w oświadczeniu z 12.04.2004 r. i w treści ustalonego testamentu własnoręcznego z 2008 r., to działając w ramach przysługującego jej prawa (art. 35 k.r.io.) zrzekła się roszczenia o charakterze pieniężnym, co jest dopuszczalne nawet gdy małżonkowie pozostają we wspólności ustawowej.

Pogląd powyższy jest słuszny i znalazł potwierdzenie w judykaturze (patrz uchwała SN (7) z 10.04.1991 r., III CZP 76/90) jak i w doktrynie (patrz: T. Sokołowski, Komentarz do art. 45 KRIO teza 20, Lex 2013) jednakże Sąd Okręgowy finalnie nie wskazał jak tę dopuszczalną czynność prawną L. S. (2) zakwalifikować, w kontekście przepisów regulujących roszczenie o zachówek.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powyższa czynność miała charakter nieodpłatny i przysparzający. Dokonana została kosztem majątku spadkodawczyni, a zatem była przysporzeniem niebędącym darowizną sensu stricto, ale mającym taki charakter. Wartość tegoż przysporzenia winna być zatem doliczona do substratu zachowku (art. 993 k.c.).

Interpretacja pojęcia darowizny na gruncie przepisów o zachowku musi być powiązana z celem, któremu służy instytucja doliczania darowizny.

Pojęcie darowizny na gruncie przepisów o zachowku obejmuje nie tylko umowę z art. 888 k.c., ale również takie nieodpłatne czynności spadkodawcy, które następują z majątku spadkodawcy, powodują zmniejszenie spadku i z punktu widzenia osób uprawnionych mogą prowadzić do takiego samego ich pokrzywdzenia jak darowizny. Zatem oświadczenie L. S. (2), w którym zrzekła się ona roszczenia wobec L. S. (1) z tytułu nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty męża, należy traktować jak darowiznę, która podlega doliczeniu do substratu zachowku i jest zaliczana na zachówek tego, kto w wyniku tego oświadczenia uzyskał bezpłatną korzyść.

Zgodzić się zatem należy z kolejnym zarzutem apelacji, a dotyczącym naruszenia prawa materialnego, a to art. 993 k.c. i art. 996 k.c. Wprawdzie pierwszy z przepisów nie został w apelacji wskazany, jednakże Sąd odwoławczy naruszenie prawa materialnego bierze pod uwagę z urzędu.

Powyższe okoliczności wskazują na zasadność wniosku apelującego co do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu we W. do ponownego rozpoznania, zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., bowiem Sąd i instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Wniosek powyższy wynika z tego, że Sąd Okręgowy nie objął rozstrzygnięciem w zakresie ustalenia substratu zachowku, a w konsekwencji ustalenia jego wysokości, darowizny dokonanej przez spadkodawczynię na rzecz powoda w postaci opisanej wyżej

czynności, rezygnacji z roszczenia związanego z nakładem z majątku wspólnego na majątek osobisty powoda, która to wartość winna być doliczona do spadku (art. 993 k.c.), a następnie zaliczona na należny powodowi zachówek (art. 996 k.c.).

Powyższy brak mieści się w przesłance wskazanej w art. 386 § 4 k.p.c., bowiem dotyczy istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy ustaleń: składu masy spadkowej, substratu zachowku, darowizny – w tym obliczenia jej wartości. Dopiero po tych uzupełnieniach Sąd I instancji ustali zasadność roszczenia powoda wynikającego z przepisu art. 991 § 2 k.c.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy ustali wartość przysporzenia jakiego dokonała spadkobierczyni na rzecz męża L. S. (1), ze szczególnym uwzględnieniem nakładu z majątku wspólnego na majątek osobisty powoda przy inwestycji we wsi W.; rozważy czy udział w remoncie dachu nieruchomości powoda w W. stanowił przysporzenie z majątku wspólnego na majątek osobisty, czy też – co wydaje się bardziej uzasadnione – stanowił naturalny udział w niezbędnym remoncie domu w którym spadkodawczyni przez wiele lat także zamieszkiwała.

Uznając za chybiony zarzut apelacji niewłaściwego ustalenia wartości lokalu mieszkalnego we W. przy ul. (...), Sąd Apelacyjny zwraca jednakże uwagę na przepis art. 156 ust. 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami, jeżeli któraś ze stron procesu zakwestionuje aktualność operatu szacunkowego z 2.07.2015 r. (k. 409 akt).

Ponieważ apelacja kwestionuje faktycznie jedynie brak ustaleń co do wartości nakładów na nieruchomości położone we W. i W., to należy uznać, że objęła swoim zakresem – co do przedmiotu zaskarżenia – tylko tę część składu spadku i substratu zachowku.

Zwalnia to Sąd Apelacyjny od oceny orzeczenia Sądu I instancji co do pozostałych twierdzeń pozwanego, a to zgłaszanych przez niego w toku postępowania składników majątku spadkowego będących w posiadaniu powoda, a także stanowiących wierzytelności pozwanego wobec powoda z tytułu pożyczek ze spadkowego lokalu mieszkalnego położonego we W. przy ul. (...), czy też będących długami obciążającymi powoda związanymi z tym lokalem .

* * *

355.

Art. 991 k.c., art. 992 § 1 k.c., art. 995 k.c.*Wyrok SA we Wrocławiu z 3 listopada 2016 r. (sygn. akt I ACa 1276/16)*

Podstawą ustalenia substratu zachowku jest stan czysty spadku. Ustalenie wartości spadku w tej postaci, musi uwzględniać także wartość niektórych praw rzeczowych, w tym użytkowania i służebności. Kodeks cywilny nie zawiera wskazówki wyceny ich wartości.

W takiej sytuacji można posiłkować się art. 13 ustawy z 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 93, poz 768 ze zm) jako orientacyjna wskazówka dla sądu określająca sposób obliczania wartości prawa użytkowania i służebności.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu I Wydział Cywilny po rozpoznaniu 3 listopada 2016 r. we Wrocławiu na rozprawie sprawy z powództwa J. K. przeciwko B. K. o zapłatę na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 21 marca 2016 r. sygn. akt I C 350/13 zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że *oddalił powództwo ponad zasądzoną w tym punkcie kwotę 18.066 (osiemnaście tysięcy sześćdziesiąt sześć) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 marca 2016 r. do dnia zapłaty, w punktach III i IV w ten sposób, że zasądził od powoda na rzecz pozwanego 3.909 zł kosztów postępowania za pierwszą instancję, oddalił apelację w pozostałym zakresie i zasądził od powoda na rzecz pozwanego 5.405 zł kosztów postępowania apelacyjnego.*

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 21 marca 2016r. Sąd Okręgowy w O. zasądził od pozwanego B. K. na rzecz powoda J. K. 53.544,97 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 21 marca 2016r. do dnia zapłaty, w pozostałej części powództwo oddalił i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd ten ustalił, że spadkodawca T. K. zmarł 6 września 2011r., w chwili śmierci był rozwiedziony. Miał troje dzieci: J. K., B. K. i A. K. po mężu W..

Postanowieniem z dnia 12 listopada 2012r. Sąd Rejonowy w B. stwierdził, że spadek

po T. K. nabył na podstawie testamentu notarialnego syn B. K. w całości.

Na dzień otwarcia spadku w jego skład wchodziły dwie przyczepy kempingowa i towarowa, każda o wartości 500 zł oraz 47,49 zł na rachunku bankowym.

Jak ustalił Sąd Okręgowy T. K. w dniu 7.12.2007 r. dokonał na rzecz syna B. darowizny udziału (wynoszącego $\frac{1}{2}$) w nieruchomości położonej w (...) gmina O., zabudowanej budynkiem mieszkalnym, zapisanym w księdze wieczystej (...) oraz darowizny takiego samego udziału w nieruchomości położonej w (...) A gmina O., zabudowanej budynkiem hali produkcyjnej, zapisanym w księdze wieczystej (...).

Pierwsza z tych nieruchomości została obciążona służebnością mieszkania na rzecz T. K. i W. K.. Wartość pierwszej nieruchomości z uwzględnieniem obciążenia służebnością mieszkania wynosi 32.700 zł (313.500 zł-280.800 zł), a drugiej 537.800 zł. Ich łączna wartość to 570.500 zł, a wartość udziału $\frac{1}{2}$ wynosi 285.250 zł.

Według kolejnych ustaleń powód J. K. w dniu 26 kwietnia 1990r. otrzymał od spadkodawcy w drodze darowizny samochód dostawczy N.(...), co ostatecznie z formalnego punktu widzenia potwierdził 3.10.1992 r. Jego wartość na dzień 3.10.1992r., a według cen z dnia sporządzenia opinii przez biegłego wyniosła 30.000 zł, a na dzień 26.04.1990r. 49.700 zł.

Powód z żoną są współwłaścicielami domu z zabudowie szeregowej w G., którego budowa była finansowana głównie z kredytu mieszkaniowego i pracy własnej.

Pozwany wystawił ojcu nagrobek za 5.330 zł.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo częściowo zasługiwało na uwzględnienie.

Niekwestionowany skład spadku to dwie przyczepy i 47,49 zł, a do substratu zachowku weszły także nieruchomości położone w O. oraz samochód marki N. (...), przy czym strony kwestionowały wartość tych składników.

Sąd Okręgowy przyjął wycenę nieruchomości dokonanej przez biegłą E. L.(1), a samochodu marki N. (...) według stanu na dzień 26.04.1990 r. i wartości ustalonej przez biegłego na kwotę 49.700 zł.

Sąd I instancji nie uznał za udowodnione podnoszone przez pozwanego twierdzenia, o innych pieniężnych darowiznach na rzecz powoda ze strony ojca.

Ustalając skład spadku i darowizn Sąd Okręgowy przyjął, że jest to kwota łącznie 619.469,83 zł, bowiem uwzględnił jako dług spadkowy 1/3 wartości nagrobka czyli kwotę 1777,66 zł.

Według dziedziczenia ustawowego powód otrzymałby 1/3 czyli 206.489,94 zł, a połowa tej kwoty to 103.244,97 zł, a ponieważ powód otrzymał darowiznę samochodu to po odliczeniu 49.700 zł należny mu zachówek wynosi 53.544,97 zł.

Wyrok ten zaskarżył pozwany. W apelacji zarzucił:

- naruszenie prawa procesowego, a to art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. przez przyjęcie za wartość udziału w nieruchomościach kwoty 570.500 zł zamiast 285.250 zł czyli zgodną z udziałem spadkodawcy w tejże, który wynosi 1/2; pominięcie opłaty za sporządzenie aktu notarialnego darowizny w wysokości 4.521 i 800 zł opłaty sądowej oraz pominięcie w ocenie długu spadkowego kosztów nagrobka w całości a nie w 1/3.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja jest częściowo uzasadniona. Niewątpliwie bezpodstawnie Sąd I instancji uznał, że wartość podarowanych pozwanemu przez ojca nieruchomości wynosi 570.500 zł. Powyższy błąd spowodowany był pominięciem okoliczności, że spadkodawca był ich właścicielem w 1/2, bowiem stanowiły one współwłasność z matką pozwanego.

Z umowy darowizny z 7.12.2007r. wynika, że T. K. i W. K. darują swojemu synowi B. K. przypadające im udziały w opisanych w umowie nieruchomościach (§ 3 umowy).

Trafnie skarżący podniósł, że wartość darowizny nieruchomości w udziale spadkodawcy powinna być pomniejszona o kwotę 5.321 zł, na którą składają się poniesione przez pozwanego koszty opłaty notarialnej i sądowej (4.521 zł + 800 zł).

W tym miejscu niezbędne jest przypomnienie, że ustalanie wysokości zachowku składa się z kolejnych czynności:

- określenie udziału spadkowego będącego podstawą do obliczenia zachowku,
- ustalenie tzw. substratu zachowku, na który składa się stan czysty spadku wraz z doliczonymi darowiznami,

- mnożenie substratu zachowku przez ułamek, który wyraża udział stanowiący podstawę do obliczenia zachowku.

Wynik mnożenia stanowi zachówek Dla ustalenia wielkości roszczenia o świadczenie pieniężne potrzebne do uzupełnienia zachowku, odejmuje się od zachowku wielkość określonych korzyści uzyskanych przez uprawnionego.

Sąd *meriti*, a zatem także Sąd Apelacyjny dokonując tych czynności działa samodzielnie w zakresie oceny zebranego materiału przy czym w sytuacji naruszenia prawa materialnego bierze to naruszenie pod uwagę z urzędu. W rozpoznawanej sprawie niewątpliwie błędnie Sąd Okręgowy przyjął wartość służebności mieszkania obliczony przez biegłą E. L..

Wprawdzie brak jest wskazówek w przepisach Kodeksu Cywilnego, co do ustalenia wartości niektórych praw rzeczowych, to jednak za utrwalony należy uznać pogląd, że można do niektórych z tych praw poszukiwać pomocy w innych ustawach (tak P. K. w „Zachówek w polskim prawie spadkowym, wyd. (...) 2010 str. 251).

Dlatego też Sąd Apelacyjny przyjął do zastosowania obliczenia wartości służebności, rozwiązania zawarte w ustawie z 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (tekst jedn. Dz. U. z 2009nr 93,poz.768), a konkretnie art. 13 tej ustawy, który stanowi:

- 1) wartość świadczeń powtarzających się przyjmuje się do postawy opodatkowania w wysokości rocznego świadczenia pomnożonego:
- 2) w razie ustanowienia świadczeń na czas określony co do liczby lat lub ich części, przez liczbę lat lub ich części;
- 3) w pozostałych przypadkach, w tym w razie ustanowienia świadczeń na czas nieokreślony – przez 10 lat.
- 4) przepisy ustępu pierwszego stosuje się odpowiednio do obliczenia prawa użytkowania i służebności.
- 5) roczną wartość użytkowania i służebności ustala się w wysokości 4 % wartości rzeczy oddanej w użytkowanie lub obciążonej służebnością.

Z powyższego wynika, że wycena służebności mieszkania powinna wyglądać następująco: $313.500 \text{ zł} \times 4 \% = 12.540 \text{ zł} \times 10 \text{ lat} = 125.400 \text{ zł}$. Zatem wartość nieruchomości oznaczonej przez biegłą nr 1 (zabytkowy kompleks pałacowo – parkowy) to

188.100 zł (313.500 zł – 125.400 zł).

Wartość nieruchomości oznaczonej przez biegłą nr 2 (tereny zabudowane o charakterze produkcyjno – składowym) to 537.800 zł.

Razem wartość nieruchomości to 537.800 zł +188.100 zł – 725.900 zł. udział spadkodawcy to 362.950 zł ($\frac{1}{2}$).

Ostatecznie zatem substrat zachowku wynosi:

1000 zł – przyczepy kempingowe

47 zł – rachunek bankowy

357.629 zł – wartość darowizny nieruchomości w udziale spadkodawcy (362.950 zł – 5321 zł = 357.629 zł)

49.700 zł – wartość darowanego powodowi samochodu N. (...).

Razem to 408.376 zł, którą to kwotę należy pomniejszyć o 1.777 zł jako koszt pomnika. Ostatecznie jest to kwota 406.599 zł.

W tym miejscu należy wskazać, że Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego co do ustalonego udziału powoda w kosztach wystawionego ojcu nagrobka jako $\frac{1}{3}$ jego ostatecznych kosztów.

Udział spadkowy powoda to $\frac{1}{3}$ zatem $406.599 : 3 = 135.533$ zł; połowa z tej kwoty to 67.766 zł. Jednakże powód otrzymał darowiznę w ustalonej przez Sąd Okręgowy wysokości 49.700 zł, którą należało odjąć od substratu zachowku. Za uzasadnione należy zatem uznać roszczenie powoda do kwoty 18.066 zł. (67.766 – 49.700).

Z powyższych przyczyn Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok jak w punkcie 1 co do roszczenia głównego, a co do kosztów za I instancję w sposób następujący: koszty powoda to: opłata sądowa 7.500 zł, inne wydatki to 1.600 zł, razem 9.100 zł.

Koszty pozwanego to: wydatki (246 zł+400+779 zł), koszty zastępstwa 3.617 zł łącznie 5.042 zł+725 zł z punktu V wyroku Sądu Okręgowego, razem 5.767 zł. Powód wygrał proces w 12,5%, a pozwany w 87,5%.

Należne powodowi koszty to 1.137 zł ($9.100 \times 12,5\%$); koszty należne pozwanemu to 5.046 zł ($5.767 \times 87,5\%$).

Ostatecznie należało zasądzić na rzecz pozwanego 3.909 zł (5046 zł – 1137 zł) kosztów postępowania za I instancję.

Powyższa zmiana została orzeczona na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

Dalej idącą apelację należało oddalić (art. 385 k.p.c.) bowiem z przyczyn podanych wyżej nie było podstaw do jej uwzględnienia w całości.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego nastąpiło według następującego wyliczenia: 2.678 zł, koszty zastępstwa 5.400 zł. Razem 8.078 zł Pozwany wygrał apelację w 67 % czyli $8.078 \times 67\% = 5.400$ zł, o czym orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c.

* * *

P R A W O C Y W I L N E P R O C E S O W E

K O D E K S P O S T Ę P O W A N I A C Y W I L N E G O

356.

**Art. 13 § k.p.c., art. 203 § 2 k.p.c., art. 825 pkt 1 k.p.c.
art. 117 § 2 k.c., art. 123 § 1 k.c., art 124 k.c.**

Wyrok SA we Wrocławiu z 25 maja 2016 r. (sygn. akt I ACa 433/16)

Art. 203 k.p.c. jest przepisem, który nie może być stosowany w postępowaniu egzekucyjnym, z uwagi na jego całkowitą sprzeczność z celem postępowania egzekucyjnego i jego przepisami szczególnymi. Między tym przepisem a art. 825 pkt 1 k.p.c nie chodzi o różnicę terminologiczną, bowiem są to dwie odmienne regulacje. Jedna dotyczy postępowania rozpoznawczego, a druga postępowania egzekucyjnego. Uzasadnia to stanowisko sprzeciwiające się zastosowaniu sankcji z art. 203 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. wprost w postępowaniu egzekucyjnym. Zatem zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 124 k.c. po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu I Wydział Cywilny po rozpoznaniu 13 maja 2016 r. we Wrocławiu na rozprawie sprawy z powództwa (...) Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego we W. przeciwko M. G. (1) i M. G. (2) o zapłatę na skutek apelacji strony powodowej od wyroku Sądu Okręgowego we W. z dnia 3 grudnia 2015 r. sygn. akt I C 1271/15:

I. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że uchylił ograniczenie

odpowiedzialności pozwanych do nieruchomości położonej w B. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...); w punkcie II przez zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz strony powodowej dalszej kwoty 17.433,16 zł (siedemnaście tysięcy czterysta trzydzieści trzy złote 16/100) z ustawowymi odsetkami od 8.06.2015 r. oraz odsetek ustawowych od kwoty 161.671,99 zł od dnia 8.06.2015 r. do dnia zapłaty oraz w punkcie III przez zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz strony powodowej dalszej kwoty 1.577 zł;

II. zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz strony powodowej 2.672 zł kosztów postępowania apelacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z 3 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy we W. zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz strony powodowej kwotę 161.671,99 zł z zastrzeżeniem ograniczenia odpowiedzialności pozwanych do nieruchomości położonej w B. przy ul. (...) dla której Sąd Rejonowy w B. prowadzi księgę wieczystą (...); dalej idące powództwo oddalił i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd ten ustalił, że 11.04.2008 r. pozwani M. G. (1) i M. G. (2) zawarli z wierzycielem (...) Bank S.A. z siedzibą w K. umowę kredytu hipotecznego nr (...), mocą której Bank ten udzielił kredytu w kwocie 95.101,17 zł indeksowanego kursu franka szwajcarskiego. W dniu wypłaty kredytu była to kwota 45.200,18 (...). Zgodnie z § 3 umowy spłata zobowiązania została zabezpieczona przez ustanowienie do wysokości 170% kwoty kredytu hipoteki umownej kaucyjnej (161.671,99 zł) na lokalu stanowiącym odrębną nieruchomość położoną w B. przy u. W. (...) dla której Sąd Rejonowy w B. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Pozwani zobowiązali się do spłaty zadłużenia na warunkach szczegółowo określonych w/w umową. Wobec zaprzestania przez pozwanych regulowania zobowiązań wynikających z umowy kredytu hipotecznego, pismem z dnia 19.01.2010 r. (...) Bank S.A. dokonał wypowiedzenia umowy, skutkiem czego po upływie okresu wypowiedzenia zobowiązanie stało się w całości wymagalne.

Bank wystawił 10.05.2010 r. o bankowy tytuł egzekucyjny nr (...).

Postanowieniem Sądu Rejonowego w B. z 2.11.2010 r. w sprawie Co 5133/10 b.t.e. został zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Na podstawie tegoż tytułu wykonawczego komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym W B. K. M. na wniosek Banku prowadził postępowanie egzekucyjne (KM 8116/11). Postępowanie to na podstawie art. 821 § 1 k.p.c. zostało w całości umorzone postanowieniem z 28.11.2014 r. na wniosek wierzyciela.

W dniu 31.03.2014 r. (...) Bank S.A. zawarł ze stroną powodową umowę przelewu wierzytelności jaka mu przysługiwała w stosunku do pozwanych, mocą której została ona w całości przeniesiona na stronę powodową wraz ze wszystkimi ustanowionymi zabezpieczeniami. Sąd Rejonowy w B. na wniosek strony powodowej dokonał w księdze wieczystej wpisu o zmianie wierzyciela hipotecznego.

Strona powodowa pismem z 23.04.2015 r. wezwała pozwanych do dobrowolnego spełnienia oświadczenia. Wezwanie okazało się bezskuteczne.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał za słuszny przedstawiony w sprzeciwie od nakazu zapłaty zarzut pozwanych – przedawnienia roszczenia.

Zdaniem tego Sądu roszczenie z tytułu udzielonego kredytu podlega trzyletniemu terminowi przedawnienia, przewidzianym w art. 118 k.c. gdyż jest czynnością dokonaną w ramach prowadzonej przez bank działalności gospodarczej. Bieg tego terminu uległ przerwaniu na skutek nadania przez Sąd w dniu 2.11.2010 r. klauzuli wykonalności b.t.e. a następnie przez złożenie wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Skoro jednak wniosek ten został przez wierzyciela cofnięty, a postępowanie egzekucyjne umorzone to zdaniem Sądu Okręgowego pociągało to za sobą unicestwienie skutku w postaci przerwy przedawnienia spowodowanej wszczęciem tego postępowania (art. 203 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Sąd I instancji wskazał, że zajął analogiczne stanowisko do tego, jakie zostało zaprezentowane w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19.02.2015 r., sygn. III CZP 103/14. Podzielając zawarte tam stanowisko Sąd Okręgowy uznał, że niemożliwym w rozpoznanej sprawie stało się pociągnięcie do odpowiedzialności osobistej dłużników, których dług osobisty – wywiedziony z umowy kredytu – jest przedawniony. Termin przedawnienia przerwany został jedynie nadaniem klauzuli wykonalności w dniu 2.11.2010 r. i upłynął

2.11.2013 r., a zatem objęte nim roszczenie jako przedawnione nie mogło zostać uwzględnione.

Natomiast z uwagi na zabezpieczenie hipoteczne tej wierzytelności zachodzą podstawy do obciążenia pozwanych odpowiedzialnością rzeczową za zapłatę należności na podstawie art. 77 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tj. Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361, ze zm.). Zgodnie z tym przepisem przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnień wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z obciążonej nieruchomości.

Przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką w zakresie należności głównej pociąga za sobą tylko skutki w strefie obligacyjnej. Nie pozbawia natomiast wierzyciela wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie uprawnienia do zaspokojenia się z nieruchomości. Jeżeli zatem w sprawie dojdzie do przedawnienia i dłużnik zgłosi taki zarzut, to będzie odpowiadał tylko rzeczowo, a sąd uwzględniając powództwo ograniczy zgodnie z art. 319 k.p.c. jego odpowiedzialność do kwoty wskazanej w księdze wieczystej, która wynika z hipoteki kaucyjnej wpisanej do tej księgi. W zapoznawanej sprawie spłata zobowiązania wynikająca z umowy kredytu hipotecznego z 11.04.2008 r. została zabezpieczona przez ustanowienie na lokalu w B. hipoteki umownej kaucyjnej w kwocie 161.671,99 zł. Na wniosek strony powodowej w księdze wieczystej dokonano wpisu zmiany wierzyciela ostatecznego, co zgodnie z art. 79 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece skutkowało przeniesieniem wierzytelności hipotecznej wraz z zabezpieczeniem.

Wyrok ten zaskarżyła strona powodowa w części oddalającej powództwo i co do rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

W apelacji zarzuciła:

- naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 203 § 2 k.p.c. w zw. z art. 825 pkt 1 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. przez jego błędna wykładnię i uznanie, że wniosek wierzyciela pierwotnego o umorzenie postępowania egzekucyjnego niweczy skutek złożonego wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego w postaci przerwania i zawieszenia biegu terminu przedawnienia do czasu jego zakończenia,
- naruszenie przepisu art. 123 § 1 k.c. poprzez niezastosowanie i uznanie, iż wszczęte

postępowanie egzekucyjne, które następnie zostaje umorzone na wniosek wierzyciela pierwotnego, nie wywołuje skutku określonego w przepisie tj. przerwania biegu przedawnienia,

- naruszenie przepisu art. 117 § 2 k.c. przez jego zastosowanie i uznanie, że naruszenie jest przedawnione.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty strona powodowa wniosła o:

- uchylenie ograniczenia odpowiedzialności pozwanych do nieruchomości położonej w B. przy (...); zasądzenie odsetek ustawowych od już uwzględnionej kwoty 161.671,99 zł od dnia 8.06.2015 r. do dnia zapłaty; zasądzenie dalszej kwoty 17.433,10 zł z ustawowymi odsetkami od 8.06.2015 r. do dnia zapłaty; zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów procesu.

Pozwani w odpowiedzi na apelację wnieśli o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja jest uzasadniona. Należy zgodzić się ze skarżącym, że Sąd I instancji błędnie przyjął, że roszczenie powoda uległo przedawnieniu. Wprawdzie Sąd Okręgowy powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19.02.2015 r. sygn. akt III CZP 103/14, ale Sąd Apelacyjny w tym składzie nie podziela przedstawionego w uchwale SN stanowiska.

Trafne są bowiem argumenty skarżącego, który oparł swoje stanowisko na glosie M. K. do w/w uchwały, opublikowanej w OSP 2015/11/105. Glosa ta zawiera następujące tezy.

- (1) Decyzja procesowa kończąca postępowanie klauzulowe jest postanowieniem w przedmiocie wniosku o nadanie klauzuli wykonawczej i nie ma znaczenia, kiedy się ono uprawomocni – tak jak postępowanie rozpoznawcze przed sadem pierwszej instancji zamyka wydanie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, a nie moment jego uprawomocnienia się.
- (2) Artykuł 203 k.p.c. jest przepisem, który w ogóle nie może być stosowany w postępowaniu egzekucyjnym, z uwagi na jego całkowitą sprzeczność z celem postępowania egzekucyjnego i jego przepisami szczególnymi.
- (3) O ile w postępowaniu rozpoznawczym w pełni uzasadnione jest dążenie

ustawodawcy do zapobieżenia sytuacji „manipulowania” przez wierzyciela terminami przedawnienia roszczenia przez wielokrotne wnoszenie pozwu i jego cofanie, o tyle brak takiego uzasadnienia w postępowaniu egzekucyjnym. Na etapie przymusowej egzekucji cele obu postępowań są całkowicie różne. Ścisły rozdział między postępowaniem rozpoznawczym i egzekucyjnym sprowadza się do oczywistego stwierdzenia, że celem pierwszego z postępowań jest ustalenie przez sąd prawa wierzyciela i odpowiadającego mu obowiązku dłużnika, zaś w drugim organ egzekucyjny prowadzi egzekucję stwierdzonego już świadczenia dłużnika. Wyrazem powyższego rozdziału postępowań jest zakaz wynikający z art. 804 k.p.c. Zgodnie z którym organ egzekucyjny nie jest upoważniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym.

- (4) W postępowaniu rozpoznawczym regulacja art. 203 § 2 k.p.c. ma takie znaczenie iż uniemożliwia swoiste utrwalenie stanu niepewności w stosunkach prawnych pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem (ostateczne ustalenie istnienia bądź nieistnienia umowy indywidualnokonkretnej), a tym samym przyczynia się do pewności obrotu prawnego. W sytuacji gdy istnieje już merytorycznie rozstrzygnięcie sprawy cywilnej zapadłe w postępowaniu rozpoznawczym, nie można przenosić tożsamy celów art. 203 § 2 k.p.c. na grunt postępowania egzekucyjnego.
- (5) Istnieją uzasadnione podstawy sprzeciwiające się zastosowaniu sankcji z art. 203 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. wprost w postępowaniu egzekucyjnym. Zgodnie z zasadą wyrażona w art. 124 k.c. po każdym przerwaniu przedawnienia przez czynności wymienione w art. 123 k.c. bezwzględne przedawnienie biegnie na nowo. Charakter prawny i cel postępowania egzekucyjnego oraz przepisy szczególne (art. 758 – 1088 k.p.c.) nie pozwalają na „odpowiednie” zastosowanie art. 203 § 2 k.p.c. w postępowaniu egzekucyjnym. W postępowaniu tym nie występuje cofnięcie wniosku o wszczęcie egzekucji. Wierzyciel, który rezygnuje z wszczętego już postępowania egzekucyjnego, wyraża dwoją wolę, składając wniosek o jego umorzenie /tak W. Broniewicz „Postępowanie i egzekucja w sprawach cywilnych” „Państwo i Prawo” 1988/8 s. 41; A Marciniak Sądowe postępowanie egzekucyjne, Warszawa 2013, str. 37/. Jest to pogląd oczywiście trafny. W związku z tym należy dojść do wniosku, że

także w świetle art. 13 § 2 k.p.c. art. 203 k.p.c. nie może być stosowany w postępowaniu egzekucyjnym, z uwagi na jego całkowitą sprzeczność z celem postępowania egzekucyjnego i jego przepisami szczególnymi.

Sąd Najwyższy w powyższej uchwale słusznie rozpoczął rozważania od wskazania, że w postępowaniu egzekucyjnym silnie obowiązuje zasada dyspozycyjności, czego wyrazistym przejawem jest art. 825 pkt 1 k.p.c., zgodnie z którym organ egzekucyjny umowy postępowania na wniosek, jeżeli żąda tego wierzyciel.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy tak właśnie było. Należy podkreślić, że wniosek wierzyciela o umorzenie postępowania egzekucyjnego nie podlega żadnej ocenie organu egzekucyjnego z punktu widzenia jego zasadności i celowości, inaczej niż ma to miejsce w przypadku cofnięcia pozwu w postępowaniu rozpoznawczym. To istotne ograniczenie procesowe wynika z przepisu art. 203 § 4 k.p.c., który wprowadza kontrolę czynności dyspozytywnych stron (cofnięcie pozwu, zrzeczenie się roszczenia, ograniczenie roszczenia) dokonywanych przez sąd.

Należy zgodzić się z glosatorem, że nie można podzielić stwierdzenia SN, iż nie ma żadnego znaczenia prawnego „różnica terminologiczna”, bowiem dwóch odmiennych regulacji zawartych w art. 203 k.p.c. i art. 825 pkt 1 k.p.c. nie należy sprowadzać do „różnicy terminologicznej”. W postępowaniu rozpoznawczym powód który rezygnuje ze sprawy, cofa pozw, czyli składa oświadczenie o odwołaniu wytoczonego powództwa. Dopiero także oświadczenie powoda może stanowić w świetle art. 355 § 1 k.p.c. podstawę umorzenia postępowania. Natomiast żadne przepisy postępowania egzekucyjnego nie stanowią o czynności procesowej wierzyciela w postaci „cofnięcia wniosku o wszczęcie egzekucji”, a jedynie o umorzeniu postępowania na wniosek wierzyciela. Nie wydaje się aby powyższa różnica była nieprzemysłanym zabiegiem ustawodawcy.

Na etapie postępowania egzekucyjnego nie ma także sytuacji „manipulowania” przez wierzyciela przedawnieniem roszczenia w sposób wyżej wskazany, bowiem cele obu postępowań są zupełnie różne.

Powyższe argumenty uzasadniają stanowisko sprzeciwiające się zastosowaniu sankcji z art. 203 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. wprost w postępowaniu egzekucyjnym.

Zatem zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 124 k.c. po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo.

Uznając zatem, że stanowisko SN zawarte w uchwale z 19.02.2015 r. w sprawie sygn. akt III CZP 103/14 w istocie prowadzi do korygowania przez SN przepisów prawa materialnego o przedawnieniu, Sąd Apelacyjny przyjął za trafne zarzuty apelacji naruszenia przez Sad Okręgowy przepisów postępowania oraz naruszenie przepisów prawa materialnego wyszczególnionych w apelacji.

W konsekwencji na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego znajduje uzasadnienie w przepisie art. 98 k.p.c.

* * *

P R A W O K A R N E

P R A W O K A R N E M A T E R I A L N E

K O D E K S K A R N Y

Zbieg przestępstw oraz łączenie kar i środków karnych

357.

art. 85 § 2 k.k.

Postanowienie SA we Wrocławiu z 7 lutego 2017 r. (II AKz 491/16)

Przyjęty w wyniku nowelizacji przepisów Rozdziału IX Kodeksu karnego, wprowadzonej ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015, poz. 396) model orzekania kary łącznej nie ma służyć powiązaniu w każdym przypadku kary orzeczonej w ostatnim postępowaniu prowadzonym wobec skazanego z karą lub karami orzeczonymi wobec tego skazanego wcześniej. (...). Negatywna przesłanka łączenia kar określona w art. 85 § 2 k.k. poprzez sformułowanie: kary „podlegające wykonaniu” wyklucza możliwość wymiaru kary łącznej na podstawie kar jednostkowych lub kary albo kar łącznych, jeżeli w momencie orzekania o tym (podkreśl. S.A.) kary zostały wykonane.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu po rozpoznaniu w sprawie **Waldemara G.** o wydanie wyroku łącznego zażalenia wniesionego przez skazanego na postanowienie Sądu Okręgowego w W. z 5 grudnia 2016 r., sygn. akt: III K 261/16, w przedmiocie umorzenia postępowania po wysłuchaniu wniosku prokuratora na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. p o s t a n o w i ł zaskarżone postanowienie utrzymać w mocy.

U z a s a d n i e n i e

Postanowieniem z 5 grudnia 2016 r., sygn. akt: III K 261/16, Sąd Okręgowy w W.

na podstawie art. 572 k.p.k. w zw. z art. 85 § 2 k.k. umorzył postępowanie z wniosku skazanego Waldemara G. o wydanie wyroku łącznego i połączenie kar wymierzonych wyrokami: łącznym Sądu Okręgowego w W. z 15 maja 2007 r., sygn. akt: III K 80/07; Sądu Rejonowego w W. z 25 marca 2009 r., sygn. akt: II K 604/08 i Sądu Rejonowego w K. z 8 lipca 2015 r., sygn. akt: II K 33/15.

Sąd Okręgowy ustalił, że skazanemu pozostała do odbycia jedynie kara wymierzona wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z 8 lipca 2015 r., II K 33/15.

Postanowienie to zaskarżył skazany, zarzucając że Sąd Okręgowy nie wziął pod uwagę, że wniosek o wydanie wyroku łącznego złożył 15 marca 2016 r. i w tej dacie zachodziły przesłanki z art. 85 § 2 k.k. do połączenia kary pozbawienia wolności wymierzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z 8 lipca 2015 r., sygn. akt: II K 33/15 z karą wymierzoną wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z 25 marca 2009 r., sygn. akt: II K 604/08. Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu celem wydania wyroku łącznego zgodnie z jego wnioskiem.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie nie może zostać uwzględnione. Przyjęte w ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 396) rozwiązania w zakresie orzekania kary łącznej odbiegają od założeń konstrukcyjnych przyjmowanych we wszystkich obowiązujących dotychczas Kodeksach karnych. Rezygnując z przesłanki wymiaru kary łącznej w postaci warunku nieprzedzielenia dwóch lub więcej przestępstw popełnionych przez tego samego sprawcę, chociażby nieprawomocnym wyrokiem w stosunku któregośkolwiek z nich, w znowelizowanym art. 85 § 2 k.k. wprowadzono warunek wymierzenia kary łącznej w postaci „kary podlegającej wykonaniu, z zastrzeżeniem art. 89, w całości lub w części”. Przepis wyklucza możliwość połączenia kary już wykonanej. Uzupełnieniem tej zmiany jest uchylenie art. 92 k.k., który wskazywał, że wymierzeniu kary łącznej nie stoi na przeszkodzie fakt wykonania nawet w

całości kary wymierzonej za przestępstwo pozostające w zbiegu realnym.

W związku z podniesieniem przez skazanego w zażaleniu, że wniosek o wydanie wyroku łącznego złożył w dniu, w którym były spełnione warunki z art. 85 § 2 k.k. do połączenia kar wymierzonych wyrokami: Sądu Rejonowego w W. z 25.03.2009 r., sygn. akt: II K 604/08 i Sądu Rejonowego w K. z 8.07.2015 r., sygn. akt: II K 33/15, bowiem pierwszej z tych kar nie odbył jeszcze w całości, wskazać należy, że przyjęty w wyniku nowelizacji przepisów Rozdziału IX Kodeksu karnego, wprowadzonej ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015, poz. 396) model orzekania kary łącznej nie ma służyć powiązaniu w każdym przypadku kary orzeczonej w ostatnim postępowaniu prowadzonym wobec skazanego z karą lub karami orzeczonymi wobec tego skazanego wcześniej. Gdyby tak miało być, kara wymierzona skazanemu ostatnia wyrokiem, to jest Sądu Rejonowego w K. z 8.07.2015 r., sygn. akt: II K 33/15, podlegałaby połączeniu od razu z odbywaną jeszcze w tym czasie karą pozbawienia wolności wymierzoną wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z 23.09.2009 r., sygn. akt: II K 604/08. Zważywszy jednak na treść art. 568a k.p.k. wedle którego w wyroku skazującym sąd orzeka karę łączną tylko w odniesieniu do kar wymierzonych za przypisane oskarżonemu tym wyrokiem przestępstwa, połączenie kar wymierzonych skazanemu różnymi wyrokami, to jest w przypadku skazanego Waldemara G. Sądu Rejonowego w W. i Sądu Rejonowego w K. mogło nastąpić dopiero po uprawomocnieniu się kar wymierzonych tymi wyrokami, w ramach wyroku łącznego (art. 568a pkt 2 k.p.k.). A jak to wyżej już wskazano, orzekając w tym trybie sąd może połączyć tylko kary, które nie zostały jeszcze wykonane. Negatywna przesłanka łączenia kar określona w art. 85 § 2 k.k. poprzez sformułowanie: kary „podlegające wykonaniu” wyklucza możliwość wymiaru kary łącznej na podstawie kar jednostkowych lub kary albo kar łącznych, jeżeli **w momencie orzekania o tym** (podkreśl. S.A.) kary zostały wykonane. Art. 85 § 2 k.k nie można odczytywać w sposób jak chciałby tego skazany, a mianowicie, że wynikająca z tego przepisu ujemna przesłanka łączenia kar oznacza wyłączenie możliwości wymierzenia kary łącznej jedynie w sytuacji, gdy orzeczona za pozostające w zbiegu przestępstwo (lub przestępstwa) kara (lub kary) została (y) w całości wykonana (e) już przed podjęciem czynności mających na celu wymierzenie kary łącznej. To, że wcześniej, w dacie złożenia wniosku przez skazanego

o wydanie wyroku łącznego, negatywna przesłanka z art. 85 § 2 k.k. – jak pisze skazany - jeszcze nie wystąpiła, nie może być rozstrzygające. Wówczas nie podlegała ona stwierdzeniu w trybie procesowym. Na dzień złożenia wniosku o wydanie wyroku łącznego nie bada się przesłanek wydania takiego wyroku. Ustalenia w tej mierze sąd dokonuje dopiero w dacie orzekania o wniosku lub orzekania z urzędu o wydanie wyroku łącznego i stwierdzenie ujemnej przesłanki do połączenia kar obliguje do umorzenia postępowania. Wyroku łącznego nie można postrzegać, jako instytucji której celem jest poprawienie sytuacji prawnej skazanego wynikającej z kumulacji wymierzonych mu różnymi wyrokami kar za zbiegające się przestępstwa. Uwzględniając cel i funkcje kary łącznej oraz przesłanki jej orzekania należy stwierdzić, że nie jest to instytucja działająca z założenia na korzyść sprawcy. Choć kara łączna jest niewątpliwie przede wszystkim instytucją prawa karnego materialnego (patrz art. 85a k.k.), to z treści art. 85 § 2 k.k., który wprowadza element racjonalizacji do wymiaru kary łącznej wynika, że w nowym modelu kary łącznej jej funkcja sprowadza się do określenia sposobu wykonania kar wymierzonych za zbiegające się przestępstwa jeśli kary nie zostały wykonane, a to jest możliwe do zrealizowania jedynie wówczas, gdy wykonanie wielości kar jest aktualne w momencie orzekania o karze łącznej.

W sprawie skazanego Waldemara G. jest bezsporne, że do odbycia pozostała mu jedynie kara pozbawienia wolności wymierzona wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z 8.07.2015 r., sygn. akt: II K 33/15 i kara ta, z powodu zaistnienia przeszkody z art. 85 § 2 k.k., nie podlega połączeniu z karami już odbytymi. Dlatego zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego należało utrzymać w mocy .

* * *

358.

art. 85 § 3 k.k.*Postanowienie SA we Wrocławiu z 2 grudnia 2016 r. (II AKz 440/16)*

Przyjęta w zaskarżonym postanowieniu wykładnia art. 85 § 3 k.k. jest adekwatna do treści tego przepisu, nadanej ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, obowiązującej od 15 kwietnia 2016 r. (Dz.U. poz. 437). Obecnie przepis art. 85 § 3 k.k. stanowi, że jeżeli po rozpoczęciu, a przed zakończeniem wykonywania kary lub kary łącznej sprawca popełnił przestępstwo, za które orzeczono karę tego samego rodzaju lub inną podlegającą łączeniu, orzeczona kara nie podlega łączeniu z karą odbywaną w czasie popełnienia czynu. Tak brzmiący przepis art. 85 § 3 k.k. nie wywołuje wątpliwości interpretacyjnych, co prawidłowo zostało wyrażone w zaskarżonym postanowieniu Sądu Okręgowego. Rzecz jednak w tym, że przed nowelizacją art. 85 § 3 k.k., wprowadzoną wspomnianą ustawą z dnia 11 marca 2016 r. (Dz.U. poz. 437), treść tego przepisu była inna i nie pozwalała na wykładnię przyjętą przez Sąd Okręgowy.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu po rozpoznaniu w sprawie Piotra S. o wydanie wyroku łącznego, zażalenia wniesionego przez skazanego na postanowienie Sądu Okręgowego w L. z 26 października 2016 r., sygn. akt: III K 73/16 w przedmiocie wydania wyroku łącznego po wysłuchaniu wniosku prokuratora na podstawie art. 437 § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł zaskarżone postanowienie uchylić i sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Postanowieniem z 26 października 2016 r., sygn. akt: III K 73/16, Sąd Okręgowy w L. na podstawie art.572 k.p.k. w zw. z art. 85 § 3 k.k. umorzył postępowanie z wniosku skazanego Piotra S. o wydanie wyroku łącznego i połączenie kar wymierzonych wyrokami: Sądu Okręgowego w L., z 23 maja 2013 r., sygn.. akt: III K 8/13 i Sądu Rejonowego w G. z 15 stycznia 2016 r., II K 940/15.

Sąd Okręgowy ustalił, że przestępstwo za które Piotr S. został skazany wyrokiem

Sądu Rejonowego w G. popełnił po rozpoczęciu, a przed zakończeniem wykonywania kary 3 lat pozbawienia wolności wymierzonej wyrokiem Sądu Okręgowego w L. (art. 85 § 3 k.k.).

Postanowienie to zaskarżył skazany, wnosząc o jego uchylenie i wymierzenie kary łącznej. Zażalenie motywował okolicznościami związanymi z jego aktualną sytuacją rodzinną.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Okoliczności podnoszone przez skazanego nie mogą – co oczywiste – mieć żadnego wpływu na treść rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego. Niezależnie od treści zażalenia skazanego należy natomiast zauważyć, że Sąd Okręgowy ustalając negatywną przesłankę łączenia kar z art. 85 § 3 k.k. pominął, że treść tego przepisu w okresie poprzedzającym datę orzekania przez Sąd Okręgowy uległa zmianie, co powinno aktualizować problem zastosowania art. 4 § 1 k.k.

Przyjęta w zaskarżonym postanowieniu wykładnia art. 85 § 3 k.k. jest adekwatna do treści tego przepisu, nadanej ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, obowiązującej od 15 kwietnia 2016 r. (Dz.U. poz. 437). Obecnie przepis art. 85 § 3 k.k. stanowi, że jeżeli po rozpoczęciu, a przed zakończeniem wykonywania kary lub kary łącznej sprawca popełnił przestępstwo, za które orzeczono karę tego samego rodzaju lub inną podlegającą łączeniu, orzeczona kara nie podlega łączeniu z karą odbywaną w czasie popełnienia czynu. Tak brzmiący przepis art. 85 § 3 k.k. nie wywołuje wątpliwości interpretacyjnych, co prawidłowo zostało wyrażone w zaskarżonym postanowieniu Sądu Okręgowego. Rzecz jednak w tym, że przed nowelizacją art. 85 § 3 k.k. wprowadzoną wspomnianą ustawą z dnia 11 marca 2016 r. (Dz.U. poz. 437), treść tego przepisu była inna i nie pozwalała na wykładnię przyjętą przez Sąd Okręgowy. W okresie od 1 lipca 2015 r. (wejście w życie ustawy z dnia 20.02.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 396) do dnia 15 kwietnia 2016 r. zakres wyłączenia zawartego w art. 85 § 3 k.k. był ujęty znacznie wężiej. Obowiązujący w tym okresie przepis art. 85 § 3 k.k. stanowił, że podstawą orzeczenia jednej kary łącznej nie mogła być kara wymierzona za przestępstwo popełnione po rozpoczęciu, a przed

zakończeniem wykonywania innej kary podlegającej łączeniu z karą wykonywaną w chwili popełnienia przestępstwa lub karą łączną w skład której owa inna jeszcze kara wchodzi (podkreśl. S.A.). Wykładnia gramatyczna tak brzmiącego przepisu nie pozostawia wątpliwości, że wyrażone w nim ograniczenie łączenia kar aktualizuje się dopiero w układzie **trzech kar** (podkreśl. S.A.) wymierzonych danemu skazanemu: pierwszej, orzeczonej za przestępstwo popełnione między rozpoczęciem, a zakończeniem wykonywania innej kary; drugiej, której wykonywanie zostało rozpoczęte, a jeszcze niezakończone i trzeciej: - „aktualnie wykonywanej”, podlegającej łączeniu z karą wskazaną jako druga.

Jak podkreślano w doktrynie, przepis art. 85 § 3 k.k. w takim brzmieniu pozostawał w oczywistej sprzeczności z motywami ustawodawczymi, według których wyłączenie z art. 85 § 3 k.k. miało obejmować kary wymierzone za przestępstwa popełnione przed zakończeniem wykonywania innej kary, która podlegałaby według zasad ogólnych łączeniu (zob. J. Majewski, *Kodeks karny, Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015, s. 303-304). Ze względu na zakaz wykładni rozszerzającej przepisów ustanawiających wyjątek oraz gwarancyjny charakter art. 85 § 3 k.k., przepis ten nie może być jednak wykładany w sposób odbiegający od jednoznacznego rezultatu wykładni językowej (*ibidem* s. 305). Powyższego nie zmienia ta oczywista okoliczność, że wnioski płynące z gramatycznej wykładni przepisu art. 85 § 3 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 15 kwietnia 2016 r. prowadzą do rezultatów trudno wyobrażalnych. W stosunku do kary pozbawienia wolności wyjątek przewidziany w tym przepisie jest praktycznie niemożliwy (niemożliwe jest jednoczesne wykonywanie dwóch kar pozbawienia wolności podlegających łączeniu, ale jeszcze niepołączonych – kary 2 i 3 z art. 85 § 3 k.k.), natomiast do innych kar można sobie to teoretycznie wyobrazić, ale tylko wówczas, gdy sąd z obrazą obowiązujących w tej mierze przepisów nie połączył, podlegające łączeniu kary: pierwszej, której wykonywanie rozpoczęto w chwili popełnienia przestępstwa i drugiej, wykonywanej w chwili popełnienia przestępstwa. Nie zmienia to jednak faktu, że stosowaniu podlega to co ustawodawca wyraził w przepisie, a nie to co chciał wyrazić, ustalane na podstawie uzasadnienia projektu ustawy. W konsekwencji Sąd Okręgowy rozstrzygając o wniosku skazanego musi zastosować przepis art. 85 § 3 k.k. w brzmieniu dla skazanego najbardziej korzystnym, a

takim wydaje się on z okresu do 15 kwietnia 2016 r. Należy w tym miejscu przypomnieć, że stosując reguły intertemporalne zawarte w kodeksie karnym, w szczególności zaś art. 4 § 1 k.k., analizuje się odpowiedzialność karną za dany czyn oskarżonego nie tylko w kontekście ustawy obowiązującej w czasie popełnienia przestępstwa i w czasie wyrokowania, ale również przez pryzmat wszystkich zmieniających się stanów prawnych w przedziale czasowym wyznaczonym przez datę czynu i datę wyrokowania. Takich ocen w zaskarżonym postanowieniu Sądu Okręgowego zabrakło, co obliguje postanowienie to uchylić i sprawę przekazać temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W przypadku zastosowania art. 85 § 3 k.k. w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2015 r. do 15 kwietnia 2016 r kary wymierzone skazanemu podlegać będą łączeniu (zob. też wyrok SA we Wrocławiu z dnia 30.03.2016 r., II Aka 69/16, Lex nr 2039680).

* * *